

глядача (постановки виконуються на новий лад з актуалізацією сучасних питань політики, економіки, соціальних проблем); пристосування вертепу до корінних змін у життєустрої, пов'язаних із урбанізацією та глобалізаційними процесами (гурти не ходять по будинках, а виступають у місцях найбільшого скопчення людей — метро, парки, супермаркети, шпиталі тощо).

Суттєвою відмінністю сучасного вертепу від традиційного є його поступова професіоналізація. Крім сільських вертепів та таких, що влаштовуються у церковних общинах літніми людьми, до організації вертепів долучаються професійні актори, музиканти, етнографи, фольклористи. Вони досліджують та розшукують сценарії, намагаються не тільки зробити реконструкцію вертепної ходи, а й надати їй масового характеру.

За даними проведеного опитування, учасники вертепного руху бачать такі перспективи:

- популяризація вертепної традиції: під час показу на прикладі гуртів вертепу глядачі приєднуються до виконавців, а згодом самі стають організаторами вертепу;
- культурна інтеграція та сприяння національній єдності через знайомство з традиційними вертепами різних регіонів України, одночасне виконання колядки «Нова радість стала» та святкові ходи містом учасників різних регіонів країни;
- обмін досвідом гуртів під час «Етно-вечорниць».

Як свідчать результати моніторингу та статистичні дані, протягом чотирьох років збільшилася кількість учасників «Вертеп-фесту»: якщо на початку було 600 учасників, то цього року — більше 1500. Тема вертепної традиції повернулася до наукового та мистецького дискурсу.

М. О. Чумаченко

ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКІЙ СПАДЩИНІ П. ТІЛЛІХА

Актуальність теми полягає в необхідності виявлення специфіки формування екзистенціально-персоналістичної антропології та репрезентації персоналістичного дискурсу в міфічному наративі християнської культурної традиції. Дослідження релігійно-філософської спадщини Пауля Тілліха в проекції зіставлення з релігійним корпусом текстів спрямоване на аналіз християнської міфології крізь призму синтезованих методологій феноменології культури, культурологічної герменевтики, культурної компаративістики, семіотики культури. Це дозволяє виявити механізми конструювання смислового поля релігійної культури та відповідає провідним тенденціям розвитку сучасної культурологічної думки, зокрема культурології релігії.

П. Тілліх у своїх працях визначає структуру буття як існування полярних елементів, порушуючи питання бінарної опозиційності (співіснування, зіткнення та протидія двох протилежних начал), що є ключовим екзистенціалом духовного становлення особистості. Такими парами полярних елементів, на його думку, є індивідуалізація та співучасть.

П. Тілліх зазначає, що індивідуалізацію, самоствердження людини необхід-но звільнити від оціночних суджень, маркуючи їх як «природне, духовне, добре

/ лихе, іманентне чи трансцендентне». Автор констатує, що «відособленість — не відчуженість, самоцентрованість — не себелюбовство, самостійність — не гріховність, а структурні описи та необхідні умови як любові, так і ненависті, як осудження, так і спасіння». У християнській духовній традиції зусилля, спрямовані на досягнення святості, слугують простором аскетички, яка є своєрідною соціокультурною тактикою в досягненні ідеалу. Так, «аскеза відречення» та «аскеза зосередженості» орієнтовані на духовну трансформацію, яка ґрунтується на радикальній відособленості від світу. Подібні персоналістичні рефлексії не є самоціллю аскетички, а слугують необхідною умовою ультимативної духовної переорієнтації соціуму в площину аскетичного соціокультурного оточення. Як зазначає вітчизняний дослідник Г. Панков, позиція «аскетичного відособлення» репрезентує процес трансформації десоціалізації в ресоціалізацію, яка свідчить про претензію християнства на альтернативну стратегію соціалізації, яка суттєво відрізняється від наявних соціалізованих форм, звичних для більшості людей.

П. Тілліх значну увагу приділяє проблемі мужності як визначальному екзистенціалу в ситуації тривоги через розпад цілісності особистості, почуття провини, пустоти, відсутності сенсу існування («ніч душі» за Г. Паламою), страху перед кінцевою долею та смертю тощо. Автор відзначає, що «теологічне твердження про безкінечну цінність кожної людської душі є наслідком онтологічного самоствердження Я як нероздільного Я, і саме такий тип самоствердження називається «мужністю бути собою». Пауль Тілліх вказує на корелятивність Я і світу, індивідуалізації та співучасті. Він зазначає: «Самоствердження Я в якості індивідуального Я завжди має на увазі утвердження тієї сили буття, у якому Я бере участь. Самоствердження, здійснене всупереч загрозі небуття, є мужність бути. Але це не мужність бути собою, а мужність «бути частиною». Частина має силу буття через свою співучасть в універсальному».

Співучасть — партиципація з нуменозним є необхідною умовою в будь-якій конфесійній ойкумені. Конститутивний концепт християнської релігійної традиції закладений в ідею христостоцентризму, а партиципація є центральною категорією відповідної конфесії. Процес персоналізації праведника визначається ціннісними орієнтаціями — наслідування та співпричастя Ісусу Христу, на засадах яких вибудовується смисложиттєва стратегія та формуються відповідні поведінкові патерни. Самоствердження Я модифікується під час формування простору соціокультурного «Ми» (топологічна консолідація), а ідентифікація Я набуває теоцентричного характеру. Отже, ціннісна орієнтація наслідування, єднання детермінує самоствердження, самореалізацію особистості та є центральним смисловим ядром аскетичної діяльності.

На думку П. Тілліха, досконалою формою самоствердження є «мужність самопожертви — самовідречення в найвищій, повній і радикальній формі». Він наголошує, що «мужність прийняти прощення гріхів не абстрактне твердження, а досвід, на якому основана зустріч з Богом».

Ультимативність вибору смисложиттєвої стратегії в напрямі «радикальної аскетички» — мучеництва — слугує репрезентантом парадигми орієнтування та апологетики пріоритетної цінності — ідеалу. Антропологічний дискурс має три аспекти вираження — духовна боротьба, духовна творчість, персоналізація

аскета, що формують певну соціокультурну тактику в досягненні ідеалу святості. Апеляція до священного обов'язку — співпричастя мученицькому подвигу Ісуса Христа та партиципація з Ним визначається як сакральне возвеличення певного соціокультурного простору та суб'єкта, котрий у ньому перебуває.

Таким чином, осмислення релігійно-філософської спадщини Пауля Тіліха за допомогою методологічного інструментарію культурології дозволяє визначити магістральні шляхи формування смислового універсуму християнської релігійної традиції, ключові аспекти християнської духовності (христорцентричність, жертвність, аскетичність) та репрезентації персоналістичної антропології, яка підносить особистість з умовно-феноменального існування до рівня духовно-божественного буття.

А. І. Беженар

ПОЛІЕТНІЧНА КУЛЬТУРА БУКОВИНИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Учбово-методичний центр культури Буковини — державна установа в галузі культури Чернівецької області. Серед її основних напрямів роботи: розвиток традиційної культури (народна творчість у всіх її проявах, аматорське мистецтво — вокально-хорове, музичне, хореографічне, театральне, фольклорне), нематеріальна культурна спадщина (збереження, дослідження, вивчення та популяризація елементів НКС: усні традиції, виконавське мистецтво, звичаї, обряди, святкування, традиційні ремесла, знання про них), методичне забезпечення роботи мистецьких навчальних закладів (музичні та художні школи, школи мистецтв).

Відповідно до статистичних даних за 2019 р. про діяльність закладу, було надруковано 103 публікації у засобах масової інформації, зокрема в місцевих газетах «Буковина» — 43, «Молодий буковинець» — 40, «Чернівці» — 12, «Погляд» — 1, «Версії» — 1, столичних — «Культура і життя» — 2, «Слово Провсвіти» — 2 та журналах «Буковинський журнал» — 1. Сукупний тираж найпопулярніших газет краю становить: «Буковина» — 8984 тис. примірників, «Молодий буковинець» — 29000, «Чернівці» — 8424. Усі матеріали в пресі за етнокультурною тематикою можна класифікувати: традиції, свята, звичаї та обряди; робота проєктів «Відродження буковинського ліжникарства» та «Школа буковинської тайстри»; проведення фольклорно-етнографічних, театралізованих свят, фестивалів, конкурсів, майстер-класів, виставок; заходів до ювілейних дат видатних особистостей краю та України; випуск видань на теми культури; пошанування працівників галузі. Найбільше публікацій було в газеті «Молодий буковинець» про традиції, звичаї та обрядодійства буковинців, наданих етнографом Миколою Шкрібляком — 32 шт. Такій тісній співпраці із цим виданням сприяє комунікація сектора інформаційно-видавничої роботи учбово-методичного центру культури Буковини та функціонування сайту «Учбово-методичний центр культури Буковини» та етнографічний проєкт «Спадщина» (адміністраторка — кандидатка філологічних наук, докторка філософії, завідувачка кабінету дослідження та збереження традиційної культури Іванна Олещук).